

ingediend op **2040** (2023-2024) – Nr. 1
26 februari 2024 (2023-2024)

Voorstel van resolutie

van Staf Aerts, Mieke Schauvliege, Stijn Bex,
Meyrem Almaci, Johan Danen en Jeremie Vaneeckhout

over het opheffen van de arbitragepanels
van de investeringsbeschermingsverdragen
van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

TOELICHTING

1. De bilaterale investeringsverdragen (BIT's) van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

De Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) werd in 1921 gesloten tussen België en Luxemburg voor een periode van vijftig jaar, maar is sinds 1971 enkele keren verlengd. Het was een douane-unie en een muntunie met als doel de samenwerking en de integratie tussen beide landen te versterken.¹ Met de oprichting van de Europese Gemeenschap en de verdere verdieping van de Europese Unie verloor de BLEU een groot deel van haar functies, maar ze bleef een belangrijk forum voor uitwisseling en afspraken tussen België en het Groothertogdom Luxemburg. Een functie die de BLEU echter steeds prominenter ging opnemen, was het sluiten van investeringsverdragen met derde landen.

Met het bilaterale investeringsbeschermingsverdrag ('bilateral investment treaty' of BIT) tussen de BLEU en Tunesië dat in 1964 is ondertekend, werd een traditie gestart van soortgelijke verdragen.² Met het einde van de Koude Oorlog en de verdergaande liberalisering van de internationale handels-, investerings- en financiële stromen nam de ondertekening van dergelijke verdragen een hoge vlucht. Van de 101 dergelijke verdragen die de BLEU ooit heeft ondertekend, werden er 80 ondertekend sinds 1989. Sinds 2010 werden er echter geen nieuwe verdragen ondertekend en bleven veel van de afgesloten verdragen niet-geratificeerd vanwege grote bezorgdheden bij een aantal Belgische deelstaten over de negatieve impact die de verdragen kunnen hebben. De negatieve impact waarover de deelstaten zich zorgen maakten, ging onder meer over het recht van landen om hun eigen regelgeving vorm te geven (het zogenaamde 'right to regulate'), de gebrekkige sociale en ecologische clausules, de mogelijke hoogte van de schadevergoedingen en de zeer obscure arbitragepanels die moeten oordelen over het toekennen van die schadevergoedingen.

2. Functioneren van bilaterale investeringsverdragen

Wereldwijd zijn er op dit moment ongeveer 2500 BIT's of soortgelijke verdragen in werking.³ Het belangrijkste onderdeel van die BIT's is het zogenaamde ISDS-mechanisme (ISDS: investor-state dispute settlement), waarbij investeerders uit het ene land die zich benadeeld voelen, het andere land voor een arbitragepanel kunnen dagen. Daarbij is het belangrijk te onderstrepen dat het niet – zoals in de meer klassieke vormen van internationale arbitrage – om een geschil tussen landen gaat, maar wel om een geschil tussen een onderneming enerzijds en een land anderzijds. Dat onderscheid is belangrijk, omdat ook Vlaamse bevoegde ministers er ter verdediging van dergelijke systemen soms van uitgaan dat het om een 'klasieke' arbitrage tussen landen gaat, wat dus niet het geval is.⁴

Die arbitrage gebeurt bovendien in de meeste gevallen buiten het rechtssysteem om, waarbij de klager niet verplicht is om zich eerst te wenden tot het nationale rechtssysteem van het land waarin de investering heeft plaatsgevonden, maar direct een beroep kan doen op die internationale arbitrage.

¹ <https://www.fdfa.be/nl/overeenkomst-tot-oprichting-van-de-belgisch-luxemburgse-economische-unie>

² <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/groupings/16/bleu-belgium-luxembourg-economic-union->

³ <https://www.oecd.org/investment/investment-policy/investment-treaties.htm>

⁴ Zie bijvoorbeeld "Minister-president Jan Jambon kent de kritiek maar blijft erbij dat in een geschil tussen staten, of tussen een staat en een blok van staten, een onafhankelijk orgaan moet kunnen beslechten. In een rechtstaat geven parlement en regering altijd autonomie af aan de rechterlijke macht." in het kader van de bespreking van een soortgelijk mechanisme (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 347/2 <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1571940>).

Een arbitragepanel is bovendien geen rechtbank, en de zogenaamde arbitrators zijn ook geen rechters. Hoewel de samenstelling van de arbitragepanelen kan verschillen van verdrag tot verdrag, is de meest gehanteerde methode die waarbij de klager en het aangeklaagde land elk één arbitrator aanwijzen, en ze samen in overleg de voorzitter van het panel aanwijzen. Dikwijls gaat het om gespecialiseerde zakenadvocaten die in de ene zaak optreden als advocaat van een partij, en in een andere als arbitrator. Regels over onafhankelijkheid of het tegengaan van belangenvermenging zijn doorgaans afwezig of zeer beperkt, de zittingen en procesdocumenten hoeven meestal niet openbaar gemaakt te worden, en de arbitrators achten zich vaak niet gebonden aan andere internationale verdragen (zoals klimaat-, milieu- of sociale verdragen) dan de BIT in kwestie.

Het mag dan ook niet verwonderen dat de fossiele industrie een van de meest fervente – hoewel lang niet de enige – gebruiker is van dergelijke BIT's.⁵ Zo is de sector van de fossiele brandstoffen verantwoordelijk voor ongeveer 20 procent van het wereldwijde aantal arbitragezaken onder investeringsbeschermingsverdragen. Voor een aantal gespecialiseerde internationale advocatenkantoren zijn dergelijke arbitragezaken een centrale inkomstenbron. Ze prijzen het gebruik van BIT's en soortgelijke multilaterale investeringsbeschermingsverdragen als het Energiehandvestverdrag dan ook in zeer duidelijke bewoordingen aan bij hun (potentiële) klanten, als manieren om de nationale rechtbanken te omzeilen:

"As companies face increased pressure to comply with stringent ESG standards and policies, disputes are bound to arise over issues such as emissions reductions, environmental impact assessments, social responsibility and corporate governance. (...) Companies may also face challenges in meeting their existing contractual obligations with partners, customers, and suppliers due to changes in policy and investment limitations. (...)

While not all disputes can be diverted from national courts, where possible, it is highly recommended for the oil and gas industry to do so. (...)

In addition, arbitration allows for greater flexibility in regards to the control that parties have over tribunal selection, admissible experts, process and disclosure. Importantly, parties also maintain control over the confidentiality of the dispute. (...) Arbitration is ideal for resolving disputes relating to ESG issues for the reasons set out above, particularly for investors who are concerned with the increasing impact that political pressure may have on the ability to have disputes resolved fairly and with due process. Loan agreements, joint operating agreements, and PPP ventures with host governments would all benefit from being subjected to arbitration rather than litigated in national courts during a period where political and public opinion considerations would otherwise be highly prejudicial."⁶

Die juristen halen in het hierboven geciteerde fragment duidelijk een aantal zaken aan die ontzettend belangrijk zijn in de overwegingen van ondernemingen om gebruik te maken van arbitragepanelen in plaats van nationale rechtbanken:

- 1° Staten nemen maatregelen om het milieu, het klimaat of hun bevolking te beschermen.
- 2° Die maatregelen kunnen het geplande beleid (en de winstmarges) van ondernemingen doorkruisen.
- 3° Nationale rechtbanken moeten de nationale en Europese wetgeving in acht nemen, net als de grondwettelijke verplichtingen; arbitragepanelen niet.

⁵ David R. Boyd (UN Special Rapporteur on the issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment), *Paying polluters: the catastrophic consequences of investor-State dispute settlement for climate and environment action and human right*, Geneva, United Nations – General Assembly, A/78/168, 13 July 2023.

Lea Di Salvatore, *Investor-State Disputes in the Fossil Fuel Industry*, International Institute for Sustainable Development, December 2021, <https://www.iisd.org/system/files/2022-01/investor%E2%80%93state-disputes-fossil-fuel-industry.pdf>

⁶ Norton Rose Fulbright, 'International arbitration report', nr. 20, mei 2023, p. 8-9.

- 4° In arbitragepanels kunnen de bedrijven voor een deel zelf de mensen selecteren die moeten oordelen over de zaak die ze aanspannen ('tribunal selection').
- 5° Er is bij arbitrage een veel grotere ruimte voor de klagende bedrijven om zelf te kiezen wie als expert optreedt.
- 6° Veel arbitrageverdragen bieden verschillende opties aan voor de procedurele regels die bij het proces worden gehanteerd, waardoor de klager (mee) kan kiezen voor de procedure die de meeste kans heeft om voordelig uit te vallen.
- 7° Arbitragezaken kunnen vaak volledig of gedeeltelijk geheim blijven, wat voor sommige bedrijven die regels voor belastingen, fraude, milieu, arbeidsomstandigheden enzovoort aanvechten, extreem voordelig is om negatieve publiciteit te vermijden.

3. Rol van België en Vlaanderen bij de BLEU-BIT's

Bij het onderhandelen van de BLEU-BIT's neemt het Koninkrijk België verdragsrechtelijk een drijvende rol op, met intern ook een belangrijke rol voor de gewesten. Sinds 2005 is een geüpdatete versie van de overeenkomst tot oprichting van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie van kracht, ondertekend door zowel het Groothertogdom Luxemburg, de federale Belgische overheid als de drie Belgische gewesten.⁷ Hoofdstuk 5 van de overeenkomst bevat enkele interessante bepalingen over de bescherming van economische belangen en in het bijzonder de akkoorden over de aanmoediging en wederzijdse bescherming van investeringen, de zogenaamde bilaterale investeringsbeschermingsverdragen of BIT's.

Artikel 31, lid 2, geeft een centrale rol aan België wat de onderhandeling over BIT's betreft: "Zij worden door België in naam van de Unie afgesloten, onder voorbehoud van de mogelijkheid voor Luxemburg, deze verdragen of akkoorden gezamenlijk met België te ondertekenen. Geen enkel van deze verdragen of akkoorden kan worden afgesloten, gewijzigd of opgezegd zonder dat Luxemburg erover gehoord werd."

Artikel 32 bepaalt bovendien dat in de rechtsgebieden waar Luxemburg geen diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging heeft, de behartiging van de Luxemburgse belangen op economisch en handelsgebied toevertrouwd is aan de Belgische diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen. De leden van die vertegenwoordigingen behoren hun medewerking aan Luxemburg te verlenen op diezelfde domeinen. Minister-president Jan Jambon heeft al aangegeven dat dit eveneens betekent dat de Vlaamse economische vertegenwoordigers de Luxemburgse belangen op economisch en handelsgebied moeten waarnemen.⁸

Artikel 33 bepaalt dat België en Luxemburg een eenvormige toepassing moeten garanderen van de BIT's op hun respectieve territoria. Het Vlaamse Gewest is samen met de andere gewesten en de federale overheid bevoegd voor het afsluiten van BIT's.

De memorie van toelichting van het ontwerp van decreet houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de Republiek Panama, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Panama-Stad op 26 maart 2009 stelt het volgende:

"Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van de bevordering en de bescherming van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationale publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de

⁷ <https://www.internetcodex.be/BLEU-overeenkomst-2002.pdf>

⁸ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2023-24, nr. 33 aan minister-president Jan Jambon <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2008809>

rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. In overeenstemming met artikel 167, §3, van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer zij uitwerking kunnen hebben.

Het zogenaamde 'gemengde' karakter van de investeringsovereenkomsten werd op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 4 april 1995 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. De overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economische beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd voor de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, van de BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, van de BWHI).⁹

4. Evaluatie van het nut van de BLEU-BIT's en het gebruik ervan door de beleidsverantwoordelijken

Zowel de bevoegde federale ministers als de Vlaamse ministers stellen met enige regelmaat dat ze een groot belang hechten aan de BIT's. Bevoegd minister-president Jan Jambon beschreef het in 2022 als volgt:

"Om Vlaamse bedrijven in het buitenland een voorspelbaar en efficiënt investeringsklimaat te bieden, moet er een helder juridisch kader gebouwd worden. Op EU-niveau zijn er een aantal initiatieven en specifieke akkoorden, maar ook de bilaterale investeringsverdragen van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU-BIT's) zijn in dat opzicht een cruciaal instrument om investeringen te bevorderen, investeringskansen te creëren en investeringsbescherming te bieden."¹⁰

Tijdens de vergadering van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme van 19 september 2023 gaf de minister-president het volgende antwoord op een vraag om uitleg: "Bilaterale investeringsovereenkomsten (BIT's) dienen ter promotie van buitenlandse investeringen en ter bescherming van onze investeerders tegen onrechtmatige investeringsbelemmeringen of onteigeningen in het buitenland. Ze zorgen dus voor meer rechtszekerheid en stabiliteit voor onze bedrijven in de wereld. Daardoor ziet de Vlaamse Regering nog steeds de meerwaarde van het sluiten van BIT's."¹¹

De Vlaamse minister-president wil ook alle BIT's waarvan de onderhandelingen ten einde zijn, maar die nog niet door Luxemburg en/of alle bevoegde Belgische parlementen geratificeerd zijn, zo snel mogelijk in werking laten treden, ook al zijn de bepalingen ondertussen sterk verouderd.¹² Een nieuwe modeltekst voor toekomstige verdragen, waarover ondertussen overeenstemming zou zijn bereikt tussen

⁹ *Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 839/1 <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1029096>

¹⁰ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2022-23, nr. 28 aan minister-president Jan Jambon <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1894037>

¹¹ *Vraag om uitleg* VI.Parl. 2022-23, nr. 3507 aan minister-president Jan Jambon <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1761718/verslag/1762746>

¹² *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2022-23 nr. 28 aan minister-president Jan Jambon <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1894037>

de verschillende BLEU-regeringen en die een beperkt aantal van de vele problemen van de BIT's zou oplossen, wil hij echter niet delen met het parlement.¹³

Zijn voorganger, minister-president Geert Bourgeois, vond die BIT's zelfs dermate belangrijk dat hij bij gebrek aan nieuwe BLEU-BIT's voorstelde om nieuwe verdragen af te sluiten zonder de Belgische deelstaten die daar kritischer tegenover stonden.¹⁴

Ook bevoegd federaal minister van Buitenlandse Zaken Hadja Lahbib is zeer lovend over de BIT's: "Dergelijke akkoorden hebben als doel om Belgische investeringen in het buitenland te beschermen tegen arbitrair of discriminerend optreden van de lokale overheden. Dergelijke verdragen geven Belgische bedrijven dus een verhoogde graad van bescherming in het buitenland. Dit helpt om ook in moeilijke contexten, bijvoorbeeld in het geval van een gebrekkige rechtsstaat, economische activiteiten te ontplooiën. Op deze manier kan het partnerland ook meer investeringen in haar economie aantrekken wat haar helpt om zich economisch te ontwikkelen en welvaart te creëren."¹⁵

Ondanks die zeer lovende woorden blijken de bevoegde ministers maar een verontrustend beperkt overzicht te hebben van de concrete consequenties van die akkoorden op het vlak van arbitrage. Geen enkele minister, Vlaams noch federaal, acht zich volwaardig bevoegd om uitspraken over arbitragezaken te doen, hoewel de mogelijkheid tot arbitrage het absolute hart van die BIT's vormt.

Zo stelde de federale minister van Financiën aanvankelijk dat Russische entiteiten voorbereidingen hadden getroffen voor een arbitragezaak tegen België op basis van de BLEU-Rusland-BIT.¹⁶ Maar korte tijd later stelde diezelfde minister dat hij dat niet kon bevestigen noch ontkennen omdat niet hij maar Buitenlandse Zaken bevoegd is.¹⁷ Tegelijkertijd stelde de minister van Buitenlandse Zaken dat niet zij maar Financiën of Justitie bevoegd is.¹⁸ Bevoegd Vlaams minister-president Jan Jambon wees dan weer alle bevoegdheid van het gewestelijke niveau om daarover uitspraken te doen van de hand.¹⁹ Toch had hij kort daarvoor wel nog laten verstaan dat hij wel degelijk op de hoogte was van arbitragezaken waarover publiek nog niets bekend was.²⁰

Toen bevoegd minister-president Jan Jambon werd gevraagd naar zijn evaluatie van de BLEU-BIT's en de verschillende arbitragezaken in hun totaliteit die op basis daarvan werden aangespannen, stelde hij bovendien dat hij bij gebrek aan voldoende informatie over de inhoud van de verschillende arbitragezaken geen enkele uitspraak kon doen over het nut van die verdragen:

"De hoeveelheid arbitragezaken zegt mijns inziens niet veel over het belang van de BLEU-BIT's voor de Vlaamse economie en de rechtszekerheid. Hoewel in een ideaal scenario er geen zaken aangespannen worden, vergroot een toename van het aantal investeringsverdragen de kans dat er zaken worden aangespannen. Op basis

¹³ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2023-24, nr. 33 aan minister-president Jan Jambon <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2008809>

¹⁴ *Actuele vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 217 aan minister Geert Bourgeois <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/plenaire-vergaderingen/1116480/verslag/1118339>

¹⁵ *Schriftelijke vragen* Kamer 2023-24, nr. 270 <https://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=qrva&language=nl&cfm=qrvaXml.cfm?legislat=55&dossierID=55-B123-1262-0270-2022202321995.xml>

¹⁶ *Schriftelijke Vragen* Kamer 2023-24, nr. 1710 <https://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=qrva&language=nl&cfm=qrvaXml.cfm?legislat=55&dossierID=55-B123-1240-1710-2022202322022.xml>

¹⁷ *Comm.Hand.* Kamer 2023-24, nr. 55/1260 <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic1260.pdf>, p. 12.

¹⁸ *Comm.Hand.* Kamer 2023-24, nr. 55/1258 <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic1258.pdf>, p. 14.

¹⁹ *Vraag om uitleg* VI.Parl. 2023-24, nr. 962 aan minister-president Jan Jambon <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1795404>

²⁰ *Schriftelijke Vragen* VI.Parl. 2023-24, nr. 83 aan minister-president Jan Jambon <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2027146>

van de beperkte inhoud die over de betreffende zaken beschikbaar is, is het moeilijk om hieruit verdere conclusies te trekken.”²¹

In tegenstelling tot wat dat antwoord van de minister-president doet uitschijnen en ondanks het feit dat veel van die arbitragezaken niet of maar gedeeltelijk openbaar zijn, is er door het harde werk van veel academici en journalisten, vaak in samenwerking met of in opdracht van de Verenigde Naties, wel behoorlijk wat informatie beschikbaar over de verschillende arbitragezaken onder de BLEU-akkoorden. Er zijn bovendien ook veel meer dan zeventien arbitragezaken. In punt 5 van deze toelichting is daarom een overzicht van de arbitragezaken opgenomen.

Er moet daarbij evenwel eerst onderstreept worden dat een lijst van de bekende arbitragezaken inderdaad geen volledig beeld kan geven van de impact van dergelijke BIT's of soortgelijke verdragen zoals het Energiehandvestverdrag. Het is immers niet verplicht om die zaken bekend te maken, waardoor er een reële kans bestaat dat er een kleiner of groter 'dark number' aan zaken is. Een anekdotisch bewijs daarvan is dat de Vlaamse Regering naar de website van de United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) verwijst voor een overzicht van de zaken tegen België.²² Op die website staat echter maar één 'hangende' arbitragezaak, terwijl de Vlaamse Regering stelt kennis te hebben van twee hangende zaken tegen België. Die ene bekende hangende arbitragezaak – vanuit DP World – werd overigens op 14 februari 2024 afgerond.

Er bestaat bovendien een risico op een zogenaamde 'regulatory chill', waardoor beleidsmakers in landen een bepaalde beslissing niet nemen omdat ze vrezen geconfronteerd te zullen worden met een arbitrageprocedure, of waarbij ze juist wel maatregelen nemen die ze anders niet hadden genomen. Over het algemeen zijn dergelijke beslissingen niet publiek en blijven ze dus volledig onder de radar. Een zeer opmerkelijke uitzondering is Duitsland: dankzij de toepassing van de wetten op de openbaarheid van bestuur is gebleken dat een van de redenen dat steenkoolbedrijven verschillende miljarden euro's aan compensatie kregen voor hun geplande toekomstige sluiting, de angst was voor arbitrageprocedures onder het Energiehandvestverdrag.²³

Over de soort en het aantal zaken onder het Energiehandvestverdrag is ondertussen al voldoende gepubliceerd zodat die in dit voorstel van resolutie niet hernomen hoeven te worden.²⁴ In dit voorstel kan worden volstaan met het recente nieuws dat een olieraffinaderij van het Kanaaleiland Jersey een schadevergoeding eist van de Europese Unie als geheel omdat de onderneming de Europese overwinstbelasting tijdens de energiecrisis in strijd met het verdrag acht.²⁵

²¹ *Schriftelijke Vragen* VI.Parl. 2023-24, nr. 83 aan minister-president Jan Jambon <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2027146>

²² <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-dispute-settlement/country/19/belgium>
Schriftelijke Vragen VI.Parl. 2023-24, nr. 83 aan minister-president Jan Jambon <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2027146>

²³ <https://fragdenstaat.de/dokumente/150066-untitled/>
https://www.globaljustice.org.uk/wp-content/uploads/2022/04/CoalRansom_ECTGermanCoalPhaseout_Apr2022.pdf

²⁴ https://energy.ec.europa.eu/news/european-commission-proposes-coordinated-eu-withdrawal-energy-charter-treaty-2023-07-07_en
Parl.St. Kamer 2022-23, nr. 55/3088 <https://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=flwb&language=nl&cfm=/site/wwwcfm/flwb/flwbn.cfm?dossierID=3088&legislat=55&inst=K>
<https://www.iisd.org/publications/report/investor-state-disputes-fossil-fuel-industry?q=publications/investor-state-disputes-fossil-fuel-industry>

²⁵ <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/20/eu-germany-and-denmark-sued-by-oil-firm-over-windfall-tax>

5. Overzicht van de (publiek bekende) arbitragezaken onder BLEU-BIT's

Gruslin vs. Maleisië (I)

Datum: 1994

Aard en nationaliteit van de klager: privépersoon met de Belgische nationaliteit

Aard van de claim: onbekend, allicht claim in verband met bouwsector

Uitkomst: er werd een schikking getroffen voor een onbekend bedrag.

Goetz vs. Burundi (I)

Datum: 1994-1999

Aard en nationaliteit van de klager: privépersonen met de Belgische nationaliteit

Aard van de claim: veronderstelde negatieve impact van een ministerieel besluit (schrapping van privileges voor een vrijhandelszone op de (mijn)activiteiten van de familie Goetz (via bedrijf Affimet)

Uitkomst: Burundi moet 3 miljoen dollar aan belastingen terugbetalen en alle voordelen van de vrijhandelszone opnieuw installeren.

Bijkomende relevante informatie:

- 1° Met betrekking tot die onteigening zag de familie Goetz zich verplicht zich te verweren tegen Burundese beschuldigingen bij gewelddadige confrontaties betrokken te zijn geweest.
- 2° België bevroor op vraag van de familie Goetz in de jaren 90 wel de Burundese staatsfondsen in België.
- 3° Alain Goetz is ondertussen vooral bekend vanwege criminele betrokkenheid bij de oorlog in Congo en staat op de Amerikaanse en Europese sanctielijst. Hij mag daardoor België niet meer binnenkomen.²⁶ De EU stelt in haar verantwoording het volgende: "Alain Goetz is een zakenman en de uiteindelijke begunstigde en voormalig directeur van African Gold Refinery Ltd., gevestigd in Uganda. African Gold Refinery Limited ontvangt, koopt, raffineert en verhandelt sinds 2016 illegaal goud van oorsprong uit mijnen in de DRC die worden gecontroleerd door niet-gouvernementele gewapende groeperingen, waaronder de Mai-Mai Yakutumba en Raia Mutomboki, die betrokken zijn bij destabiliserende activiteiten in de provincie Zuid-Kivu. Alain Goetz exploiteert derhalve het gewapende conflict, de instabiliteit en de onveiligheid in de DRC door de illegale ontginning van en handel in natuurlijke hulpbronnen."

Philippe Gruslin vs. Maleisië (II)

Datum: 1999

Aard en nationaliteit van de klager: privépersoon met de Belgische nationaliteit via een Luxemburgs investeringsvehikel

Aard van de claim: waardeverlies van beleggingen op de beurs van Kuala Lumpur door deviezencontroles die de Maleisische overheid heeft ingevoerd

Uitkomst: de claim werd afgewezen.

²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D2398>

Goetz vs. Burundi (II)

Datum: 2001-2012

Aard en nationaliteit van de klager: privépersonen met de Belgische nationaliteit

Aard van de claim: aanklacht over de vermeende onteigening door Burundi

Uitkomst: Burundi moet 1,2 miljoen dollar aan schadevergoeding betalen.

Bijkomende relevante informatie: zie hierboven

Camuzzi International S.A. vs. Argentinië (I)

Datum: 2003-2007

Aard en nationaliteit van de klager: een Argentijns energiebedrijf dat zich alleen bezighoudt met energie in Argentinië (en een beetje in Italië), met een holding in Luxemburg

Aard van de claim: verzet tegen het feit dat er een sterk lagere elektriciteitsprijs werd opgelegd door de overheid

Uitkomst: de procedure is stopgezet na een intra-Argentijnse deal waarvan de inhoud niet bekend is.

Camuzzi International S.A. vs. Argentinië (II)

Datum: 2003-2018

Aard en nationaliteit van de klager: een Argentijns energiebedrijf dat zich alleen bezighoudt met energie in Argentinië (en een beetje in Italië), met een holding in Luxemburg

Aard van de claim: verzet tegen het feit dat de overheid een veel lagere gasprijs heeft opgelegd

Uitkomst: de procedure werd op pauze gezet in 2007 en is definitief gesetteld in 2018. De voorwaarden zijn onbekend, maar maken allicht onderdeel uit van een grotere deal tussen verschillende Argentijnse actoren.

Jan De Nul nv en Dredging International vs. Egypte

Datum: 2004-2008

Aard en nationaliteit van de klager: baggerbedrijven met hoofdzetel in België

Aard van de claim: het eigenlijke baggerwerk zou van een heel andere aard zijn dan wat oorspronkelijk was afgesproken. De vraag om het contract van nul en gener waarde te laten verklaren werd door een Egyptische rechtbank afgewezen, waarna de claimprocedure werd gestart.

Uitkomst: de claim werd afgewezen.

Berschader International S.A. vs. Russische Federatie

Datum: 2004-2006

Aard en nationaliteit van de klager: bedrijf met hoofdzetel in België en twee Belgische investeerders

Aard van de claim: Berschader Int. won de tender voor werkzaamheden aan het Russische Hooggerechtshof. De onderneming klaagde erover dat het Hooggerechtshof te laat en niet volledig betaalde, en bleef daarom het gebouw van het Hooggerechtshof (in overeenstemming met het Russisch recht) in bezit houden. De presidentiële administratie van Rusland annuleerde daarop het contract vanwege de zogenaamde vertraging en liet het bedrijf Berschader fysiek verwijderen van de bouwsite door de politie.

Uitkomst: de claim werd afgewezen.

European Media Ventures S.A. vs. Tsjechië

Datum: 2005-2010

Aard en nationaliteit van de klager: het Luxemburgse bedrijf in kwestie werd specifiek opgericht om te dienen als holding boven het Tsjechische bedrijf, voor operaties in Tsjechië, met de eigenaar van het Tsjechische mediabedrijf als enige eigenaar van de holding.

Aard van de claim: verzet tegen het feit dat de Tsjechische mediaraad geen nationale uitbreiding wilde toestaan van een lokale tv-zender, onder meer omdat het vanuit het buitenland (Luxemburg) werd gecontroleerd.

Uitkomst: de claim werd afgewezen.

Bijkomende relevante informatie: Tsjechië claimde dat de eigenaar van het bedrijf actieve chantage uitoefende op de vicevoorzitter van het Tsjechische parlement. (De man in kwestie had serieuze invloed op de Mediaraad.) Het arbitragepanel achtte de beschuldigingen volledig irrelevant voor de procedure, of ze nu waar zijn of niet.

De familie Foresti vs. Zuid-Afrika

Datum: 2007-2010

Aard en nationaliteit van de klager: Luxemburgse holding van Italiaanse eigenaars voor een bedrijf dat zich vooral bezighoudt met mijnactiviteiten in Zuid-Afrika

Aard van de claim: verzet tegen wetgeving die bedrijven verplichtte om aandelen te verkopen aan zwarte Zuid-Afrikanen als onderdeel van de maatregelen om ook de economische apartheid aan te pakken

Uitkomst: er werd een schikking getroffen waarbij het bedrijf geen aandelen hoefde af te staan aan zwarte Afrikanen (alleen 5 procent aan werknemers) en een beetje extra belasting zou betalen.

Bijkomende relevante informatie: de Italiaanse eigenaars gebruikten zowel de Italiaanse BIT (op basis van hun nationaliteit) als de BLEU-BIT (op basis van hun Luxemburgse bedrijf).

Ashmore Energy International vs. Bolivia

Datum: 2008

Aard en nationaliteit van de klager: het bedrijf achter het Luxemburgse vehikel is een private-equityfonds met hoofdkwartier op de Kaaimaneilanden, gecreëerd om de overzeese fossiele energieactiviteiten van het ter ziele gegane Enron over te nemen (vooral in Latijns-Amerika). Het is voor een belangrijk deel in handen van een Britse miljardair.

Aard van de claim: verzet tegen de nationalisering van een gaspijpleiding waarin het bedrijf 25 procent van de aandelen had

Uitkomst: via een schikking werd 121 miljoen dollar toegekend aan het bedrijf.

Bijkomende relevante informatie: net zoals een aantal andere Zuid-Amerikaanse landen heeft Bolivia de BIT ondertussen unilateraal opgezegd vanwege het grote aantal claims.

Participaciones Inversiones Portuarias vs. Gabon

Datum: 2008-2011

Aard en nationaliteit van de klager: de activiteiten en eigenaarsstructuur van de Luxemburgse onderneming is onduidelijk. Wel zeker is dat er geen economische activiteiten in Luxemburg waren.

Aard van de claim: verzet tegen het beëindigen van havenconcessies in Gabon

Uitkomst: onduidelijk, niet publiek

Tenaris en Talta vs. Venezuela (I)

Datum: 2011-2016

Aard en nationaliteit van de klager: het hoofdkwartier van Tenaris (holding met 23.000-26.000 werknemers in dochterfirma's) is gevestigd in Luxemburg. Buiten de hoofdkwartieractiviteiten zijn er geen andere economische activiteiten in Luxemburg. Het bedrijf is in handen van de Italiaans-Argentijnse familie Rocca. Het bedrijf is oorspronkelijk Argentijns, maar onder meer om belastingredenen en wegens de politieke instabiliteit in Argentinië is het sinds 2002 in Luxemburg gevestigd.

Aard van de claim: onteigening van het Venezolaanse dochterbedrijf Matesi

Uitkomst: er werd 87,3 miljoen dollar aan het bedrijf toegewezen.

Baggerwerken Decloedt en Zoon nv vs. de Filippijnen

Datum: 2011-2017

Aard en nationaliteit van de klager: bedrijf met hoofdzetel in België

Aard van de claim: de Filippijnen zouden unilateraal een contract met het bedrijf opgezegd hebben

Uitkomst: er is 16 miljoen dollar schadevergoeding toegekend.

Orascom TMT Investments S.A.R.L. (voorheen Weather Investments II S.A.R.L.) vs. Algerije

Datum: 2012

Aard en nationaliteit van de klager: de eigenaar van het Luxemburgse bedrijf is een Egyptisch bedrijf, grotendeels in handen van een Egyptische miljardairsfamilie.

Aard van de claim: een vermeende inmengings- en intimidatiecampagne van de regering tegen het lokale telecommunicatiebedrijf waarin het bedrijf had geïnvesteerd, waaronder belastingherzieningen en een poging tot gedwongen verkoop van een deel van het bedrijf aan Algerije, tegen een geopolitieke achtergrond van toenemende spanningen tussen Algerije en Egypte

Uitkomst: de claim werd verworpen.

Ping An Life Insurance Company of China, Limited en Ping An Insurance (Group) Company of China, Limited, vs. België

Datum: 2012-2015

Aard en nationaliteit van de klager: Chinese verzekeringsfirma

Aard van de claim: de klager was het oneens met de bail-out, nationalisatie en verkoop van Fortis door de Belgische overheid

Uitkomst: de claim werd verworpen op procedurele gronden.

Tenaris S.A. en Talta vs. Venezuela (II)

Datum: 2012-2016

Aard en nationaliteit van de klager: het hoofdkwartier is gevestigd in Luxemburg. Buiten de hoofdkwartieractiviteiten verricht het bedrijf geen andere economische activiteiten in Luxemburg. Het bedrijf is in handen van de Italiaans-Argentijnse familie Rocca en was oorspronkelijk Argentijns, maar onder meer om belastingredenen en wegens de politieke instabiliteit in Argentinië is het sinds 2002 in Luxemburg gevestigd.

Aard van de claim: onteigening van de Venezolaanse dochterbedrijven Tavsa and Comsigu

Uitkomst: er is 161 miljoen dollar schadevergoeding aan het bedrijf toegekend.

Ternium S.A. en Consorcio Siderurgia Amazonia vs. Venezuela

Datum: 2012

Aard en nationaliteit van de klager: het hoofdkwartier van Ternium is gevestigd in Luxemburg, maar alle activiteiten zitten in Amerika.

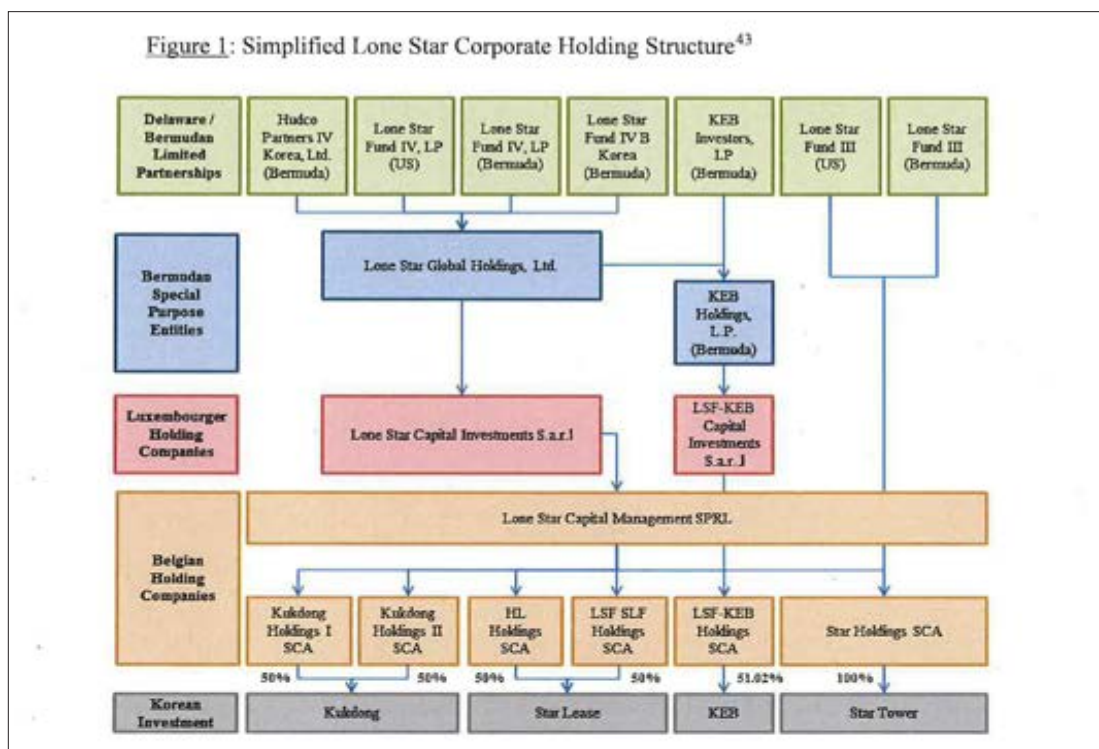
Aard van de claim: onteigening van het Venezolaanse dochterbedrijf Sidor

Uitkomst: onduidelijk, niet publiek

Lone Star Holdings vs. Zuid-Korea

Datum: 2012-2024 (?)

Aard en nationaliteit van de klager: eigenlijk het van oorsprong Texaanse investeringsfonds Lone Star. De verschillende bedrijven die de claim officieel hebben ingediend, staan ofwel onder Belgisch recht, ofwel onder Luxemburgs recht en zijn opgericht zonder eigenlijk reële activiteiten in die landen te hebben. Ze zijn op hun beurt eigendom van bedrijven in Bermuda en het Amerikaanse belastingparadijs Delaware. De fondsen zijn eigendom van een Amerikaan die naar eigen zeggen om belastingredenen tot Ier werd genaturaliseerd.

Figuur 1: Bron: <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw170701.pdf>, p. 40.

Aard van de claim: de maatregelen die de Zuid-Koreaanse regulator had opgelegd na een zaak van fraude, reduceerde volgens het fonds zijn winst, wat zou neerkomen op een zogenaamde indirecte onteigening.

Uitkomst: 216,5 miljoen dollar plus interest toegekend als schadevergoeding aan het bedrijf. Momenteel onderneemt Zuid-Korea pogingen om de schadevergoeding te laten terugdraaien.

Bijkomende relevante informatie:

- 1° Een van de drie arbitrators schreef een 'dissenting opinion' die stelde dat Zuid-Korea de internationale wet niet had overtreden, omdat Lone Star wel geld heeft verloren, maar tegelijk ook veel geld zou hebben gewonnen door een criminele aandelenmanipulatie.
- 2° De tot Ier genaturaliseerde Amerikaan achter de fondsen was in 2023 de tweede rijkste persoon in Ierland.

Van Riet vs. Kroatië

Datum: 2013-2016

Aard en nationaliteit van de klager: Amerikaans-Belgische familie

Aard van de claim: de familie van Riet stelde dat ze niet correct was geïnformeerd over de bouwvoorwaarden van stukken land langs de Adriatische Zee die ze gekocht had en voor toeristische doeleinden wilde ontwikkelen

Uitkomst: de claim werd verworpen.

Houben vs. Burundi

Datum: 2013-2016

Aard en nationaliteit van de klager: Belgische burger

Aard van de claim: de Burundese staat zou zich niet van zijn verplichting hebben gekweten om voor duidelijke eigendomstitels te zorgen, waardoor de doorverkoop van een stuk grond in het gedrang kwam.

Uitkomst: Burundi moet 209.340 dollar plus rente betalen, maar de klager moet daarmee wel elk eigendomsrecht op het stuk land opgeven.

De Sutter vs. Madagaskar

Datum: 2013-2017

Aard en nationaliteit van de klager: Belgisch bedrijf met twee Belgen als eigenaar

Aard van de claim: Onenigheid tussen de klagers en Madagaskar over vertragingen en uitstel van een vonnis over vernielingen aan een fabriek. De achterliggende vraag is of de schade veroorzaakt werd door sociale onrust (wel gedekt door een verzekeringspolis) of door politiek gemotiveerde onlusten (niet gedekt).

Uitkomst: er werd 900.000 dollar toegekend door arbitrage, maar het afdwingen ervan werd geblokkeerd door Franse rechtbanken.

Bijkomende relevante informatie: dit is een zeldzaam geval. Doordat de klager opteerde voor een arbitrage bij de International Chamber of Commerce, achten de Franse rechtbanken zich bevoegd om zich uit te spreken over de geldigheid van deze award.

G.I.H.G. Limited, Natland Group Limited, Natland Investment Group NV en Radiance Energy Holding S.A.R.L. vs. Tsjechië

Datum: 2013-2020

Aard en nationaliteit van de klager: de holding met vestiging in Luxemburg (opgericht 2010) heeft tot doel participaties te nemen in bedrijven in andere landen. Er zijn geen andere activiteiten in Luxemburg. De holding is eigendom van de Mid Europa Fund III LP uit Guernsey (Kanaaleiland), waar de private-equityfirma Mid Europa Partners gevestigd is.

Aard van de claim: klacht tegen de wijziging van het subsidiesysteem voor zonnepanelen

Uitkomst: nog hangend

Bijkomende relevante informatie: het bedrijf gebruikt naast de BLEU-BIT ook het Energiehandvestverdrag (ECT), en de Nederlandse en Cypriotische BIT's met Tsjechië.

Energo-Zelena vs. Servië

Datum: 2014-2015

Aard en nationaliteit van de klager: Belgische investeerder. Zelena werd ten tijde van de problemen en de overheidsparticipatie in Electrawinds (onder meer Tecteo/Publifin) van Electrawinds overgedragen aan een andere privéaandeelhouder.

Aard van de claim: Servië zou zijn eigen wetgeving over de verwerking van vleesafval niet toepassen, waardoor vleesafval gewoon bij het restafval bleef belanden. Daardoor zou het Servische dochterbedrijf veel minder omzet maken dan verwacht en zou het hebben moeten sluiten.

Uitkomst: volgens persberichten meer dan 40 miljoen euro, maar de 'award' is niet publiek gemaakt

SA Interpétrol Burundi en Bashir vs. Burundi

Datum: 2014-2015

Aard en nationaliteit van de klager: de eigenaar Bashir zou de Belgische nationaliteit hebben.

Aard van de claim: vorderingen die voortvloeien uit juridische procedures die door de overheid zijn gestart tegen de heer Bashir en Interpétrol op beschuldiging van corruptie, samenspanning en verduistering in verband met een overheidsopdracht.

Uitkomst: de arbitrageprocedure werd afgebroken, officieel omdat het voorschot van de proceskosten niet werd betaald, maar allicht vanwege een politiek akkoord in Burundi zelf waarbij de procedure als extra hefboom werd gebruikt.

Bijkomende relevant informatie: Interpétrol is de oliemonopolist in Burundi.

GPF GP S.A.R.L. vs. Polen

Datum: 2014-2020

Aard en nationaliteit van de klager: de vennootschap is in handen van een volledige ketting aan andere Luxemburgse vennootschappen, maar de achterliggende onderneming is uiteindelijk een Pools immobiliënbedrijf dat zijn activiteiten deels in Luxemburgse vennootschappen heeft ondergebracht.

Aard van de claim: de onderneming in kwestie klaagt aan dat een groot stuk grond in het centrale deel van Warschau onterecht onteigend werd.

Uitkomst: de claim werd verworpen.

PL Holdings vs. Polen

Datum: 2014-2022

Aard en nationaliteit van de klager: Luxemburgse holding die de Poolse bank in kwestie voor 99,6 procent controleert, maar eigendom is van de Abris CEE

MID-market Fund LP, die gevestigd is in Jersey (Kanaaleiland) en eigendom is van Abris Capital Partners (private-equityfonds) met hoofdkwartier in Polen

Aard van de claim: het bedrijf claimt dat bevrozing van het stemrecht als meerderheidsaandeelhouder en de verplichte verkoop van aandelen neerkomt op een onteigening.

Uitkomst: aanvankelijk werd 150 miljoen euro aan het bedrijf toegekend (2017), maar dat bedrag werd in 2022 onwettig verklaard door het Zweedse hooggerechtshof op basis van een uitspraak van het Europees Hof van Justitie en daaropvolgende Europese wetgevende initiatieven om BIT's tussen EU-lidstaten onwettig te laten verklaren. Het is onduidelijk wat de stand van zaken van de uitbetaling van de schadevergoeding is.

Global Equity Investments S.A. en anderen vs. Cyprus

Datum: 2015-...

Aard en nationaliteit van de klager: 991 Grieken, zes Griekse bedrijven en één Luxemburgs bedrijf. Het Luxemburgse bedrijf Global Equity Investments is op zijn beurt eigendom van de Algemene Nederlandse Beheermaatschappij SA. In tegenstelling tot wat de naam suggereert, is dat wel degelijk een bedrijf uit Luxemburg dat op hetzelfde adres gevestigd is. Dat bedrijf is in handen van een Griekse staatsburger met bedrijven in Cyprus.

Aard van de claim: klacht tegen de verplichte 'haircut' van spaarrekeningen van boven de 100.000 euro op Cypriotische bankrekeningen en de omzetting van obligaties in bankaandelen, als onderdeel van de Europese maatregelen tegen de bankencrisis.

Uitkomst: hangende

Arcelor Mittal vs. Egypte

Datum: 2015-2016

Aard en nationaliteit van de klager: het hoofdkwartier van Arcelor Mittal is gevestigd in Luxemburg.

Aard van de claim: vorderingen naar aanleiding van de weigering van de regering om de ontwikkelingsperiode voor het bouwproject van de staalfabriek van de eiser te verlengen, gevolgd door een proces om de vergunningen van de eiser in te trekken. Volgens de eiser liep de bouw vertraging op door de bezetting van het terrein en problemen met de gas- en elektriciteitsvoorziening.

Uitkomst: onbekende schikking. Volgens de pers resulteerde de schikking in de betaling door de Egyptische overheid van een fractie van de oorspronkelijk gevorderde schadevergoeding van 600 miljoen dollar.

Capital Financial Holdings Luxembourg S.A. vs. Kameroen

Datum: 2015-2017

Aard en nationaliteit van de klager: Capital Financial Holdings Luxembourg SA (CFHL), een in Luxemburg geregistreerde vennootschap die in 2005 is opgericht, is voor 90 procent eigendom van Fotso Group Holding Limited (FGH), een Cypriotische vennootschap die zelf voor 99,8 procent eigendom is van een Kameroense burger.

Aard van de claim: vorderingen die voortvloeien uit de vermeende onwettige ont-eigening van de investering van de eiser door de regering in 2009, toen zijn bank onder staatscontrole werd geplaatst.

Uitkomst: de claim werd verworpen omdat de Kameroense staatsburger had verzuimd om voor zijn bedrijf in Luxemburg jaarlijks een algemene vergadering samen te roepen.

Puma Energy Holdings SARL vs. Benin

Datum: 2017-...

Aard en nationaliteit van de klager: het Luxemburgse bedrijf is in 2011 opgericht door een Maltees bedrijf (Puma Energy Holdings Malta 3 Limited). Dat Maltese bedrijf is op zijn beurt eigendom van een Zwitserse multinational die voor 96 procent eigendom is van het in Singapore gevestigde Franse bedrijf Trafigura.

Aard van de claim: vorderingen die voortvloeien uit de beslissing van een hof van beroep in Benin, waarbij de aankoop door Puma Benin van een brandstofterminal in Cotonou nietig werd verklaard

Uitkomst: er werd een spoedaward toegekend die Benin verbood haar geplande actie uit te voeren (maar die Benin met voeten getreden zou hebben). De zaak ten gronde is nog hangend.

De Sutter vs. Madagaskar (II)

Datum: 2017-2022

Aard en nationaliteit van de klager: Belgisch bedrijf met twee Belgen als eigenaar

Aard van de claim: zie eerdere zaak

Uitkomst: er werd een kleine 7 miljoen euro schadevergoeding toegekend.

DP World Limited vs. België

Datum: 2017-2024

Aard en nationaliteit van de klager: staatsbedrijf uit de Verenigde Arabische Emiraten

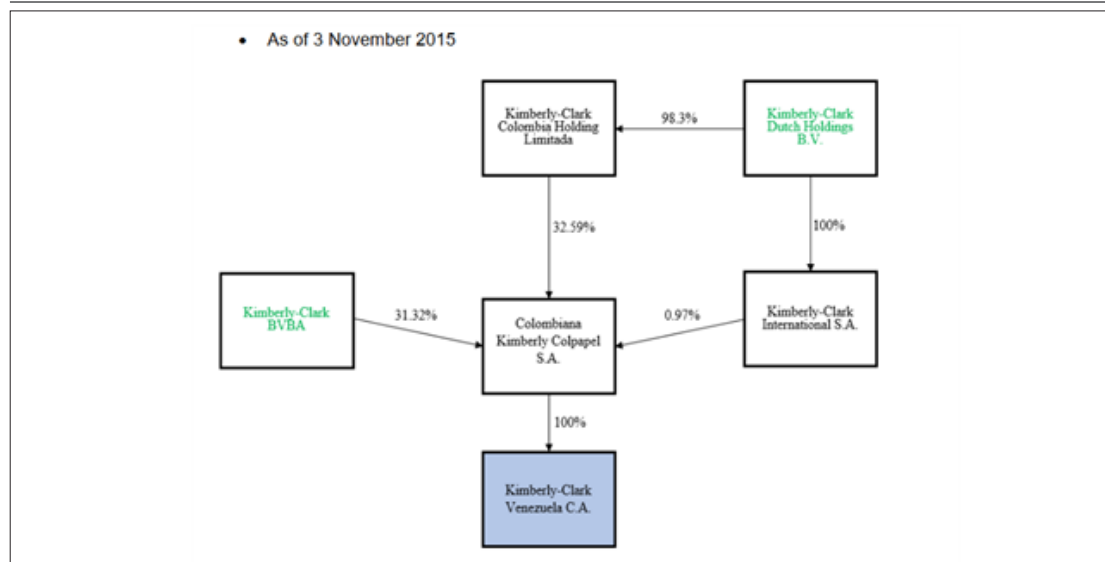
Aard van de claim: de zogenaamde indirecte onteigening door een besluit van de Antwerpse havenautoriteit waarbij een niet-gebruikt stuk van de havenconcessie van het bedrijf aan een andere onderneming werd toegekend

Uitkomst: België moet 41 miljoen euro plus interest betalen, wat het totale bedrag op het dubbele kan brengen.

Kimberley Clark vs. Venezuela

Datum: 2018-2021

Aard en nationaliteit van de klager: Amerikaanse multinational, maar de investeringen in Venezuela waren intern zo gestructureerd dat ze gebruik konden maken van onder meer de Nederlandse BIT en de BLEU-BIT.

Figuur 2: Eigendomsstructuur van KCV vanaf 3 november 2015. Bron: http://icsidfiles.worldbank.org/icsid/ICSIDBLOBS/OnlineAwards/C7147/DS16929_En.pdf.

Aard van de claim: Kimberly-Clark, dat Huggies luiers en Kleenex tissues maakt, stopte zijn twee decennia durende activiteiten in Venezuela omdat het niet in staat was om grondstoffen of harde valuta te verkrijgen en het land kampte met een hoge inflatie, vanwege het regeringsbeleid.

Uitkomst: het arbitragepanel acht zich onbevoegd, onder meer doordat Venezuela eerst niet, vervolgens wel en dan weer niet lid van de ICSID-conventie was.

Cascade Investments NV vs. Turkije

Datum: 2018-2021

Aard en nationaliteit van de klager: Belgische nv die het grootste deel van de aandelen van een mediabedrijf in Turkije bezit

Aard van de claim: vorderingen die voortvloeien uit de maatregelen van de Turkse regering met betrekking tot het krantendistributiebedrijf van de eiser, waaronder het aanklagen van de algemeen directeur van het bedrijf wegens terrorisme en coupoging, de inbeslagname van het bedrijf en het onder staatscontrole plaatsen ervan

Uitkomst: de claim werd verworpen, omdat het arbitragepanel de redenering van Turkije volgt dat het eigenlijk een Turks bedrijf was dat pas na de maatregelen tegen de Gülenbeweging de aandelen aan een nieuw opgericht Belgisch bedrijf overgedragen zou hebben om zich te beschermen. Het bedrijf moet de kosten van de arbitrageprocedure dragen.

BRIF TRES d.o.o. Beograd en BRIF-TC d.o.o. Beograd vs. Servië

Datum: 2020-2023

Aard en nationaliteit van de klager: beide BRIF-entiteiten zijn geregistreerd in Servië, maar hun uiteindelijke 'officiële' moedermaatschappij is gevestigd in Luxemburg, hoewel BRIF zich eigenlijk bijna alleen bezighoudt met bouwwerken in Servië en Montenegro. Het is onduidelijk wie de uiteindelijke eigenaars zijn.

Aard van de claim: geschil over land dat de bouw van een winkelproject in Belgrado zou hebben gedwarsboomd

Uitkomst: niet publiek. Er werd 300 miljoen dollar geclaimd.

Odebrecht vs. Peru

Datum: 2020-...

Aard en nationaliteit van de klager: Odebrecht heeft geen echte economische activiteiten in Europa. Odebrecht Latin Finance S.A.R.L. was een van de vele holdings van het Braziliaanse bouwconglomeraat.

Aard van de claim: vorderingen die voortvloeien uit de opzegging door de regering van een concessiecontract voor de bouw van de aardgaspijpleiding Gasoducto Sur Peruano in 2017 en andere vermeende willekeurige overheidsmaatregelen in verband met het project, waarin Odebrecht 55 procent van de aandelen had

Uitkomst: de claim is hangend, maar Odebrecht claimt 1,2 miljard dollar.

Relevante bijkomende informatie:

- 1° Odebrecht is het spilbedrijf in wat het grootste corruptieschandaal ooit in Latijns-Amerika wordt genoemd (Lava Jato).
- 2° Odebrecht stelt in zijn claim onder dit arbitrageverdrag dat de vele corruptiezaken die het in Peru heeft toegegeven, niet gelinkt zijn aan deze zaak en dat Peru dit specifieke project dus niet had mogen annuleren.
- 3° Het Peruviaanse 'Lava Jato'-onderzoeksteam stelt echter dat Odebrecht in dit project wel degelijk corruptie heeft bekend.
- 4° De redenen om de Odebrechtholding in Luxemburg te vestigen waren volgens de advocaten van Odebrecht onder meer:
 - a) de bilaterale investeringsovereenkomst tussen Luxemburg en Peru;
 - b) het dubbelbelastingverdrag tussen Luxemburg en Brazilië, het land van oprichting van de aandeelhouders van Odebrecht Latin Finance S.A.R.L.

SREW nv vs. Oekraïne

Datum: 2021-2024

Aard en nationaliteit van de klager: Belgische nv, in eigendom van een Belgische en Luxemburgse vennootschap

Aard van de claim: klacht tegen het verlagen van de subsidies van groene energie door de Oekraïense staat, die door zijn moeilijke begrotingstoestand en het succes van de maatregel niet aan het eerder vastgelegde hoge bedrag kon of wou vasthouden. Een aantal bedrijven ging akkoord met de verlaging van de subsidies in ruil voor uitbetaling, een aantal andere bedrijven zoals SREW niet.

Uitkomst: door escalatie wegens de oorlog in Oekraïne is de procedure minstens tot 29 februari 2024 stilgelegd.

ABH Holdings vs. Oekraïne

Datum: 2023-...

Aard en nationaliteit van de klager: Luxemburgse holding boven de Alphabanken in de voormalige USSR, die vroeger grotendeels eigendom was van gesanctioneerde Russische oligarchen, maar nu officieel onder meer in handen is van een nauwe zakenrelatie van die gesanctioneerde oligarchen en enkele gesanctioneerden die zich officieel niet meer met het bestuur zouden bezig houden.

Figuur 3: Eigendomsstructuur vóór Russische invasie van februari 2022. Bron: Luxembourg Business Registers.

Volgens persberichten is de verdeling bij ABH Holdings (juni 2023) de volgende:

- Mikhail Fridman: 32,8632 procent;
- Pyotr Aven: 12,4018 procent;
- Andrei Kosogov: 40,9614 procent.

Aard van de claim: in het voorjaar van 2023 verbood het Oekraïense parlement dat banken die in grote mate eigendom waren van individuen die op Europese of andere sanctielijsten stonden in verband met de invasie, nog actief zouden blijven op de Oekraïense markt. In juni en juli 2023 ging de Oekraïense overheid daarop over tot volledige nationalisering van de bank, wat volgens de klager een directe onteigening is die in strijd is met de BLEU-Oekraïne BIT.

Uitkomst: hangende. ABHH claimt meer dan een miljard euro.²⁷

Relevante bijkomende informatie: zowel de federale minister van Buitenlandse Zaken als de Vlaamse minister-president heeft al aangegeven zich niet geroepen te voelen om proactief actie te ondernemen in deze zaak.

Staf AERTS
Mieke SCHAUVLIEGE
Stijn BEX
Meyrem ALMACI
Johan DANEN
Jeremie VANEECKHOUT

²⁷ <https://www.abhh.lu/news-insights/press-releases/2024/abh-holdings-s-a-brings-1-billion-claim-against-ukraine/>

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° artikel 31, lid 2, van de overeenkomst tot oprichting van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU), dat een belangrijke rol weglegt voor het Koninkrijk België bij het afsluiten van de bilaterale investeringsbeschermingsverdragen (BIT's) van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie;
 - 2° artikel 33 van de voormelde overeenkomst, die bepaalt dat België en Luxemburg een eenvormige toepassing moeten garanderen van die BIT's op hun eigen territorium;
 - 3° artikel 30 van de voormelde overeenkomst, dat aangeeft dat het Groothertogdom Luxemburg en België (en intern-Belgisch dus de gewesten voor de gewestelijke bevoegdheden) met elkaar overleggen over de bescherming van de belangen van de Unie in de betrekkingen met derde staten;
 - 4° artikel 32 van de voormelde overeenkomst, dat bepaalt dat in de rechtsgebieden waarin Luxemburg geen diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging heeft, de behartiging van de Luxemburgse belangen op economisch en handelsgebied toevertrouwd is aan de Belgische diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen, dat de leden van die vertegenwoordigingen hun medewerking aan Luxemburg moeten verlenen op diezelfde domeinen en dat de Vlaamse economische vertegenwoordigers ook onder de toepassing van deze bepaling vallen;
 - 5° het gemengde karakter van de investeringsovereenkomsten dat op 4 mei 1994 werd vastgelegd in de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), het adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), en op 4 april 1995 werd bekrachtigd door de ICBB, waarbij de overeenkomsten gemengde verdragen worden genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau;
 - 6° het feit dat de bilaterale investeringsbeschermingsverdragen van de BLEU juridisch bindende en afdwingbare akten zijn, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten, en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten;
 - 7° artikel 167, §3, van de Grondwet, dat stelt dat alle verdragen die de daartoe bevoegde gemeenschaps- en gewestregeringen hebben gesloten, pas uitwerking kunnen hebben nadat ze de instemming van hun parlement hebben gekregen;
 - 8° de uitspraken van het Europese Hof van Justitie in de zaak-Achmea en de zaak-Komstroy, die bepaalden dat investeerder-staat arbitrageclausules in investeringsverdragen tussen lidstaten van de Europese Unie volledig incompatibel zijn met het EU-recht, alsook de overeenkomst tot beëindiging van bilaterale investeringsverdragen tussen de lidstaten van de Europese Unie die het Vlaams Parlement daartoe al heeft geratificeerd;
 - 9° de zestig BLEU-BIT's die nog van kracht zijn, alsook de 22 BLEU-BIT's die wel ondertekend, maar niet geratificeerd werden;
- overwegende dat:
 - 1° het centrale doel van de BIT's volgens de Vlaamse Regering de promotie van buitenlandse investeringen en de bescherming van investeerders tegen onrechtmatige investeringsbelemmeringen of onteigeningen in het buitenland is;

- 2° een grondige analyse van de actoren die gebruikmaken van het ISDS-mechanisme in de BLEU-BIT's, duidelijk maakt dat maar een beperkt aantal Vlaamse en Belgische ondernemingen daarvan gebruikmaakt;
 - 3° eenzelfde analyse aantoonde dat dit mechanisme echter wel veelvuldig gebruikt wordt door ondernemingen in derde landen die investeringen en participaties op een dergelijke wijze structureren dat een vennootschap in België of Luxemburg kan optreden als klager onder een BLEU-BIT;
 - 4° het opzetten van dergelijke juridische structuren, die zowel de mogelijkheden tot belastingontwijking als tot gebruik van arbitragemechanismes optimaliseren, actief wordt aangeprezen door de gespecialiseerde advocatenbureaus;
 - 5° die BIT's niet alleen hun doel niet behalen, maar daarnaast ook uit democratisch en rechtstatelijk oogpunt onwenselijk zijn doordat ze zowel nationale als Europese regelgeving, alsook rechterlijke beslissingen, kunnen ondermijnen;
 - 6° internationale mechanismes die landen schadevergoedingen doen betalen als winstverwachtingen worden geschonden, een oneerlijk speelveld creëren zolang er geen mechanismes bestaan die ook sancties opleggen voor het schenden van andere internationale verplichtingen, zoals op het vlak van klimaat, milieu, arbeidsvoorwaarden of mensenrechten;
 - 7° BIT's de internationale druk wegnemen van landen om hun onafhankelijke justitie te versterken en daardoor een negatieve impact hebben op de versterking van de rechtstaat wereldwijd;
 - 8° de negatieve druk die BIT's uitoefenen op landen in de fase voor het lanceren van een arbitrageprocedure allicht nog veel groter is, doordat landen ertoe aangezet worden om bepaalde maatregelen niet te nemen of om vooraf al grote schadevergoedingen toe te kennen;
 - 9° er veel efficiëntere manieren bestaan om echte investeringen van Vlaamse ondernemingen in het buitenland te steunen, zoals een betere samenwerking van de drie gewesten en de federale overheid voor handel en investeringen;
 - 10° hoewel er in de periode na 2010 geen nieuwe BLEU-BIT'S van kracht werden, de meerderheid van de arbitragezaken onder die BIT's van na 2010 stamt;
 - 11° de meeste BIT's een loopduur hebben van tien jaar, maar zolang geen van de deelnemende partijen tijdig voor het verstrijken van die termijn een notificatie verstuurt waarin het verdrag wordt opgezegd, dat verdrag stilzwijgend wordt verlengd;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
- 1° in geen geval nog nieuwe BIT's met investeerder-staat arbitrageclausules af te sluiten;
 - 2° niet langer aan te dringen op ratificatie van dergelijke verouderde BIT's;
 - 3° systematisch bestaande akkoorden die het einde van hun loopduur naderen, op te zeggen;
 - 4° als het opzeggen van het akkoord niet mogelijk is, werk te maken van een gezamenlijke stopzetting van het akkoord in samenspraak met het derde land;
 - 5° in samenspraak met het derde land telkens de zogenaamde 'sunset clause' te neutraliseren;
 - 6° in de miljardenzaak die onder de BLEU-BIT werd aangespannen tegen Oekraïne, in samenspraak met de Federale Regering en de regering van het Groothertogdom Luxemburg, Oekraïne te steunen met maatregelen die zijn toegestaan in de specifieke procedure, bijvoorbeeld door het indienen van een 'amicus curiae';
 - 7° duidelijk zicht te krijgen op de risico's die Vlaanderen en België lopen op arbitrageprocedures onder bestaande BIT's tegen maatregelen die werden genomen als antwoord op de Russische illegale aanvalsoorlog;

- 8° in samenspraak met de Federale Regering een Europees initiatief te nemen dat in kaart brengt op welke manieren Russische en gelieerde actoren arbitrageprocedures inzetten om sancties te ontwijken of teniet te doen, en daartegen actie te ondernemen.

Staf AERTS
Mieke SCHAUVLIEGE
Stijn BEX
Meyrem ALMACI
Johan DANEN
Jeremie VANEECKHOUT